

Röpülj páva '77

Hét évvel az első Röpülj páva...! — a felszabadulási népdalverseny — után újabb vetélkedőre hív a televízió, a Kulturális Minisztérium, a Hazafias Népfront, a KISZ, a SZÓVOSZ, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa, az OKISZ, a KÖTA és a Népművelési Intézet. Olyan közösségeket — a verseny nyelvén: csapatokat — hívunk, amelyek szűkebb hazájuk, tájuk, etnikumuk népművészetének, a paraszti, a munkás, a kézműves hagyományoknak felkutatására és bemutatásra vállalkoznak. A magyarnak és a hazai nemzetiséginek egyaránt. Az alkotó kollektívák összefoglalják etnikai területük népművészeti arculatát, a ma még fellelhető, a már elfeledtet, s az éppen születőt. Mindezt egységesé ötvözve kell bemutatniuk az előadó- és a tárgyalkotó népművészet minél több ágának felhasználásával.

A televízió eddigi folklorversenyei, mozgalmat serkentő vállalkozásai elsősorban a népdal, a népzene ügyét szolgálták. Ez az újabb kezdeményezés a népművészet valamennyi ágát szeretné felfedeztetni. A népszokásokat csakúgy, mint a fazekasságot, a mesét, a táncot, a kismesterségeket, a bábáncoltatást, a faragást, a gyékényfonást, a céhes hagyományokat, a kékfestést, a csipkeverést — és természetesen a népdalt és a hangszeres népzeneit is.

Az eddigiekből talán már kitűnik, hogy a vetélkedő más, mint a hét évvel ezelőtti volt. A verseny meghirdetése óta mégis sok olyan jelentkezés érkezett a televízió zenei osztályához, amelyek azt mutatják, hogy talán nem volt elég világos a verseny jellegének megfogalmazása. Vagy lehet, hogy a Röpülj páva...! címből sokan a korábbi verseny változatlan folytatására gondoltak. Pedig a szóló, illetve csoporténeklés e versenyben csupán része lehet a csapatok műsorának.

A csapatoknak most az a feladatuk, hogy bemutassák szűkebb hazájuk népművészeti arculatát az *előadó- és tárgyalkotó népművészet minél több ágának felhasználásával*. A vidék jellemző népművészeti műfajait kell felsorakoztatni a csapatok műsorában. Keresztmetszetet kell adniuk a hagyományos népművészetéről és a mai új népművészeti törekvésekről.

Milyen műsorokat várunk a csapatoktól? Olyanokat amelyek

- az előadó és tárgyalkotó népművészetet megfelelő arányban dolgozzák fel;
- az előadó népművészetet az ének, a zene, a tánc bemutatásán túl más műfajokkal is gazdagítják. Olyanokkal, amelyek eddig nem tartoztak a „divatos” tevékenységek közé. (Pl. mese- és balladamondás, népi színjátás, színjátékszerű szokások bemutatása stb.);
- a vidékre jellemző munkás- és kézműveshagyományokat is beépítik műsorukba;
- bemutatják a mai, újabb törekvések eredményeit is;
- a vidék jellemző tárgyalkotó népművészetét sokszínűen elevenítik meg;
- eddig ismeretlen, vagy kevésbé ismert alkotásokat kutatnak fel, s a ma még fellelhetőn túl a már elfeledett hagyományokat is közkinccsé teszik;
- mindezeket egységes, színes műsorra ötvözve tudják bemutatni.

Hogy a sok elvi szemponton túl gyakorlati példát is mondjunk az eddig beérkezett jelentkezésekből egyet emelünk ki, amely érzékelteti a műfajok sokszínűségét és pálda arra is, miként lehet a fejszortákat egységes keretbe foglalni.

A mezőtúri csapat Mezőtúr paraszti és kézműves hagyományait a híres túri vásár keretében mutatja be. E vásári keret lehetőséget ad a város legjellemzőbb kézműves termékeinek bemutatására, hiszen a vásári sátrak között mi sem természetesebb, mint a fazekasok, a kalaposok, a turi bieskások jelenléte. És megjelennek a vásárban a szolgáltató mesterségek is — a lacikonyhások, a mézesbábosok — a hozzájuk tar-

tozó helyi szokásokkal. A balladamonddás egyik formáját a vásári ponyvások képviselik, akik mondják-éneklük és árusítják a különböző balladaújdonságokat. Mindezekhez természetesen dal és tánc is járul a vásári szükségletek és lehetőségek szerint. A műsor nyitó és záróképében pedig megjelenik a mai kor.

A mezőtúri példa egy lehetőséget mutat be a sok közül. Természetesen nem követelmény a műsor keretbefoglalása, lehetőség van arra is, hogy a különböző műfajok koncertszerűen kövessék egymást. Műsorvezetővel vagy anélkül, esetleg énekes-zenei összekötéssel is lehet mutatni a műsorokat. Választhatnak keretnek egy népszerűt is, vagy gondolhatnak arra is, hogy a műsor valamely részét — a csapatok igénye szerint — filmre rögzíti a televízió.

Hisszük — és eddigi tájékozottságunk ebben megerősít bennünket —, hogy a résztvevő csapatok a magyar és a hazai nemzetiségek népművészetének sokszínűségéhez méltóan, ötletgazdag formák között mutatják majd be a nyilvánosság előtt 20—40 perces műsoraikat, s gazdag élményt és szórakozást nyújtanak sokszázezer tévénézőnek.

Az alkotó-kutató közösségek összefogását a közművelődési intézmények, a megyei tanácsok művelődésügyi osztályai, a megyei művelődési központok vállalták a társadalmi szervek — közöttük a Hazafias Népfőnt — közreműködésével. Ok lesznek az új vetélkedő életre segítői, a helyi múzeumok, a néprajzkutatók és természetesen a Népművelési Intézet, valamint a televízió támogatásával. A csapatok 1977 tavaszán mutatják majd be műsoraikat a zsűrinek, amely kiválasztja azokat, amelyeket alkalmasnak véli a képernyőn történő bemutatásra. A legjobb műsorokkal 1977. augusztus 20-tól kezdődően ismerkedhetnek meg a tévénézők.

Lengyelji Miklós

AZ OLVASÓ MUNKÁSÉRT!

A Hazafias Népfőnt Országos Tanácsa, a Szakszervezetek Országos Tanácsa és a Kulturális Minisztérium az *Olvasó népert* mozgalom keretében — 1976. május 1-től 1977. december 31-ig terjedő időszakra — másodízben hirdet pályázatot a közművelődési, a szakmunkásképző intézeti és a szakkönyvtárak dolgozói és kollektívái körében.

A pályázat célja, hogy az *Olvasó munkásért* pályázat keretében a könyvtárak működési feltételeik jobb kihasználásával növeljék a munkások olvasatásának mennyiségi és minőségi mutatóit. A korábbi olvasópályázatok eredményeire építve mind több munkást vonjanak be a könyvtárhasználatok táborába, és biztosítsák a könyvtárba járó munkások olvasási kulturájának, művelődési képességének fejlesztését.

Ennek érdekében a pályázatba bekapcsolódó könyvtárosok és könyvtáros kollektívák

— fordítsanak még nagyobb figyelmet a szocialista brigádok tagjaira, a szakmunkástanulókra és az ifjúmunkásokra, a bejáró munkásokra és a munkásszállások lakóira;

— tudatos ajánló munkájukkal keressék az olvasásra nevelés új, hatékonyabb formáit. Fejlesszék az eddig bevált egyéni, különös tekintettel pedig az eddigi akciókban sikerrel alkalmazott közösségi (irodalmi és szakirodalmi vetélkedők, élménybe-számolók stb.) formákat;

— a végzendő munka tartalmát és annak előfeltételeit (állománygyarapítás, propaganda) tekintve, elsősorban a mai magyar, szovjet és a szomszéd népek szocialista szellemű szépirodalmára, valamint a tv népszerű ismeretterjesztő és irodalmi műsoraival kapcsolatos ajánlott művekre összpontosítsanak;

— a törekvésük megvalósítása — a munkások olvasatásának, olvasmányélményeinek felszínrehozásának elősegítése, a sikerrel szereplő munkásolvasók helyi erőforrásokból történő jutalmazása — érdekében fogjanak össze a Hazafias Népfőnt elnökségei mellett működő művelődéspolitikai munkaközösségekkel, könyvbarát bizottságokkal, a szakszervezetek kulturális testületeivel;

— erősítsék meg kapcsolataikat az oktatás és a közművelődés, a továbbképzés és az ismeretterjesztés intézményeivel és szervezeteivel;

— a most folyó közművelődési kísérletek (a szocialista brigádok művelődési rendszerének országos felmérése, olvasásvizsgálatok stb.) eredményeire való tekintettel gyűjtsék össze, értékeljék és dolgozzák fel a munkásság olvasásának minőségével kapcsolatos tapasztalatokat és módszereket.

A pályázaton a tanácsi, a szakszervezeti, a szakmunkásközpó intézetek és a szak-könyvtárak valamennyi típusának dolgozói és kollektívái az alábbiak szerint vehetnek részt:

a) a hálózati központokból és a fejlett munkamegosztású könyvtárakból (olvasószolgálati, módszertani, valamint a könyvtár valamennyi dolgozóját felölelő, de 6 főnél nem nevesebb) könyvtáros kollektívák;

b) az egyedül dolgozó főfoglalkozású könyvtárosok;

c) a részfoglalkozású, illetve a tiszteletdíjas vagy társadalmi munkás könyvtárosok.

A pályázatot kiírók a személyi jutalmakon kívül erkölcsi és anyagi elismerésben részesíthetik a díjazott könyvtárosok munkahelyeül szolgáló könyvtárakat is. Mindenekelőtt azokat az intézményeket, amelyek fenntartói a pályázat tartama alatt javították könyvtárak működési feltételeit (térbővítés, a berendezés felújítása, az állománygyarapítási keretek fejlesztése, a nyitvatartási idő bővítése stb.).

Az országos zsűri 1978. április 4-e tiszteletére a pályázaton helyezést értek között 670 ezer Ft összegű pályadíjat, a pályázat eredményeinek megfelelő számú oklevelet és plakettet oszt szét.

Szentistványi Gyuláné
a HNF Országos Tanácsa titkára

Virizlay Gyula
a SZOT titkára

Garamvölgyi József
a KM miniszterhelyettese

MUNKATÁRSAINK

Antal Miklós, könyvtárigazgató, Vásárosnamény — **B. Szatmári Sarolta dr.**, múzeológus, Tata — **Csaba József**, néprajzi szakíró, Csákánydoroszló — **Csulák Mihály dr.**, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum tud. főmunkatársa, Bp. — **Fábián Miklós**, könyvtáros, Dabas — **Gáspár S. Antal**, a Népművészet Mestere, Halásztelek — **Gerelyes Ede dr.**, a Budapesti Történeli Múzeum tud. főmunkatársa, Bp. — **Gyarmathy Zsigmond dr.**, levéltárigazgató, Nyíregyháza — **Ilagmágy Sándor**, ny. agrónómus, Mezőtúr. — **Halász Péter**, az Agrárgazdasági Kutató Intézet tud. főmunkatársa, Bp. — **Kelemen András dr.**, főorvos, Bp. — **Kovács József László dr.**, — a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum munkatársa, Bp. — **Lengyelfi Miklós**, a Magyar Rádió és Televízió munkatársa, Bp. — **Morvay Péter dr.**, a Néprajzi Múzeum ny. osztályvezető helyettese, Bp. — **Pápa Miklós dr.**, turista-szakíró, Bp. — **Péter László dr.**, tud. főmunkatárs, Szeged — **Réthy Zsigmond**, muzeológus, Békéscsaba — **Rónaky Edit**, a Pedagógiai Továbbképző Intézet igazgatóhelyettese, Pécs — **Szabó József**, ny. ált. iskolai igazgatóhelyettes, Bük — **Szamosújvári Sándor dr.**, gyakorló ált. iskolai vezető tanár, Debrecen — **Szántó Imre dr.**, tanszékvezető egyetemi tanár, Szeged — **Tuba László**, könyvtárigazgató, Mosonmagyaróvár — **Turányi Kornél dr.**, mérnök, Bp. — **U. Kerégyártó Adrienne** muzeológus, Bp. — **Urban László dr.**, a Mezőgazdasági Múzeum tud. segédmunkatársa, Bp. — **Varga Károly**, a HNF Somogy megyei titkára, Kaposvár — **Vargha László Gyula dr.**, a Tankönyvkiadó felelős szerkesztője, Bp. — **Végh József dr.**, az MTA Nyelvtudományi Intézetének tud. főmunkatársa, Bp. — **Viga Gyula**, segédmuzeológus, Miskolc — **Vörösmarty Géza**, publicista, Pozsony.

TARTALOM

A honismeret és az anyanyelv (<i>Végh József</i>)	3
KRÓNIKA	
Honismereti országjárás	
A hazai turistamozgalom és a honismeret (<i>Dr. Pápa Miklós</i>)	7
Honismereti Rákóczi-emléktúra (<i>Hagymásy Sándor</i>)	10
Örökzöld arborétumok	
A Jeli-arborétum (<i>Szabó József</i>)	11
A Malonyai-arborétum (<i>Vörösmarty Géza</i>)	15
Helyismereti munka a Csongrád megyei könyvtárakban (<i>Péter László</i>)	16
Az I. Szabolcs-Szatmár megyei középiskolás és szakmunkás honismereti tábor (<i>Dr. Gyarmathy Zsigmond</i>)	19
A budafoki barlanglakás kiállítás (<i>Dr. Geretyes Ede</i>)	22
A vagsellyei Vörösmarty Klub (<i>Halász Péter</i>)	25
Kibővült az álmosdi Kőlcsey-emlékház (<i>Dr. Szamosújvári Sándor</i>)	27
A természetvédelemre való nevelés Békéscsabán (<i>Réthy Zsigmond</i>)	28
Kiváló honismereti szakkörvezetők jutalmazása (<i>M. P.</i>)	29
Sipos Gyulától búcsúzunk (<i>Varga Károly</i>)	31
Sipos Gyula: Dolgozni kell és énekelni	31
Bodor György halálára (<i>Gáspár S. Antal</i>)	32
ÉVFORDULÓINK	
Megemlékezések a mohácsi csata 450. évfordulóján (<i>Kovács József László</i>)	33
Nemzetközi Pável Ágoston emlékülés Szombathelyen (<i>Csaba József</i>)	36
SAKKÖRÖK, BARÁTI KÖRÖK	
A Hazafias Népfront Vásárosnaményi Honismereti munkaközösségének tevékenysége (<i>Antal Miklós — Dr. Gyarmathy Zsigmond</i>)	38
Múzeumbarát körök Komárom megyében (<i>Dr. B. Szatmári Sarolta</i>)	40
HONISMERETI OLVASÓKÖNYV	
A Ferencváros kialakulása, 1734—1786. (<i>Dr. Turányi Kornél</i>)	41
SZABAD FÓRUM	
Dr. Szántó Imre tanszékvezető egyetemi tanár felszólalása a HNF Országos Kongresszusán	45
KÖNYVESPOLC	
Két könyv a középkori Budáról (<i>Ism.: Dr. Kelemen András</i>)	47
Mesék a Dunatájról (<i>Ism.: Dr. Csulák Mihály</i>)	48
Jászsági Honismereti Adattár (<i>Ism.: Urban László</i>)	50
Bagosi Krónika (<i>Ism.: Dr. Vargha László Gyula</i>)	52
Baranyai műemlékek (<i>Ism.: Rónaky Edit</i>)	52
Tanulmányok a 700 éves Dabas történeléből (<i>Ism.: n. s.</i>)	53
Lengyel Alfréd—Kulesár Imre—Horváth Ottó: A mosonmagyaróvári fém-szerelvény gyár története (<i>Ism.: Tuba László</i>)	54
Honismereti kutatások Szabolcs-Szatmárban I. Néprajz (<i>Ism.: Viga Gyula</i>)	56
GYŪJTÉSI ÚTMUTATÓK	
A háziújszon felhasználása és jelentősége egy faluban (<i>U. Kerékgyártó Adrienne</i>)	57
PÁLYÁZAT! PÁLYÁZAT! PÁLYÁZAT!	
Röpülj páva '77 (<i>Lengyelji Miklós</i>)	61
Az Olvasó munkásért	63

A csárdai műemlék templom (*Hajdú István* felvétele) ld. a 19. oldalon lévő cikket)

